

XXIII JORNADES DE LA SAC: SIMEÓN DE GUINDA Y APEZTEGUI, EL COPRÍNCIP DESCONEGUT

De nosaltres a Simeón de Guinda passant per Fiter i Rossell

Joan Massa i Sarrado

Ex-secretari general del Copríncep Episcopal i professor de Filosofia.
Licenciat en Teologia i Filosofia i en Dret. sac@andorra.ad

Resum

De nosaltres a Simeón de Guinda passant per Fiter i Rossell

“Nosaltres” és la generació que va pensar i dur a terme una reforma de totes les seves institucions. En el títol complet *Manual Digest de les Valls neutres d'Andorra* ja ens diu Fiter i Rossell quin és el seu missatge: *Valls neutres*. Línies del pensament de Simeón de Guinda sobre la neutralitat d'Andorra: manament al Consell del 3/2/1715; relacions d'Andorra amb Espanya i França durant la pesta de Marsella; plet del Consell General guanyat a la Intendència General de Catalunya sobre exempció de tributs (1729-1731); pacte sobre el tabac amb l'Administració espanyola.

Resumen

De nosotros a Simeón de Guinda pasando por Fiter y Rossell

“Nosotros” es la generación que pensó y realizó una reforma de todas sus instituciones. En el título completo *Manual Digest de los Valles neutros de Andorra* ya nos dice Fiter i Rossell cuál es su mensaje: *Valles neutros*. Líneas del pensamiento de Simeón de Guinda sobre la neutralidad de Andorra: mandamiento al Consejo del 3/2/1715; relaciones de Andorra con España y Francia durante la peste de Marsella; pleito del Consejo General ganado en la Intendencia General de Cataluña sobre exención de tributos (1729-1731); pacto del tabaco con la administración española.

Résumé

De nous à Simeón de Guinda en passant par Fiter et Rossell

Nous sommes la génération qui a pensé et réalisé une réforme de toutes ses institutions. Dans le titre complet *Manuel des Vallées Neutres d'Andorre*, Fiter et Rossell nous disent déjà quel est leur message : les Vallées Neutres. Lignes de pensée de Simeón de Guinda sur la neutralité de l'Andorre : ordonnance du Conseil du 3/2/1715 ; relations de l'Andorre avec l'Espagne et la France pendant la Peste de Marseille ; procès du Conseil Général gagné à l'Intendance Générale de Catalogne sur l'exonération fiscale (1729-1731) ; pacte du tabac avec l'administration espagnole.

Abstract

From us to Simeón de Guinda through Fiter and Rossell

“We” are the generation that thought and carried out a reform of all its institutions. In the full title *Manual Digest of the Neutral Valleys of Andorra*, Fiter and Rossell already tell us what their message is: *Neutral Valleys*. Lines of Simeón de Guinda's thinking on the neutrality of Andorra: order to the Council of 3/2/1715; Andorra's relations with Spain and France during the Plague of Marseilles; process the General Council won against the Intendencia General of Catalonia on tax exemption (1729-1731); pact on tobacco with the Spanish administration.

s molt encertat dedicar aquesta jornada a “*Simeón de Guinda y Apeztegui, el Copríncep desconegut*”. Desconegut, aquest és el mot clau. És pertinent, per tant, fer-se una pregunta primordial i necessària en aquest dia dedicat a reflexionar sobre el Bisbe d'Urgell i, per aquesta raó, Copríncep, Simeón de Guinda (1714-1737). Per què dediquem avui, 21 de maig de 2022, una Jornada a Simeón de Guinda? Què aportà de nou, a inicis del segle XVIII, al Principat d'Andorra? Per què en fem memòria avui? Ja fa un temps es constituí el “Col·lectiu Simeón de Guinda”, amb Robert Lizarte i Quim Valera al davant -tal com ens han explicat aquest matí-, fent passos, entrevistes, visites, contactes, presents a l'opinió pública per donar a conèixer entre nosaltres el llegat de Simeón de Guinda. En són avui actors juntament amb la Societat Andorrana de Ciències. Però, què i per què ens mou avui Simeón de Guinda? D'aquí ve el títol de la meva intervenció d'ara: “*De nosaltres a Simeón de Guinda, passant per Fiter i Rossell*”

I.- Nosaltres

(A) Nosaltres som els andorrans que en l'últim quart de segle xx, des de l'any 1975 fins al 1993, vivim de ple la reforma de les institucions andorranes i el seu llarg debat fins a la Constitució de 1993. En la secular història d'Andorra, en la seva mai ininterrompuda evolució de les seves institucions des d'abans dels Pariatges, als últims 25 anys del segle xx, es produirà un moment únic de reflexió i acció sobre totes les seves institucions, Coprínceps, Consell General i Comuns. Fou un d'aquells moments en què els pobles s'aturen i pensen on són, d'on venen i on volen anar. En aquest moment únic es posen sobre la taula nous plantejaments, globals i radicals de reforma. En poques

paraules, Andorra vol mirar-se al mirall d'Europa i vol homologar les seves institucions. Espanya, el mirall culturalment més proper, ja fa temps que hi camina. Els Coprínceps, Joan Martí i Georges Pompidou, s'havien trobat a Cahors, el 25 d'agost de 1973, la primera reunió personal entre Coprínceps i els seus serveis, en la història, dins d'un gran esperit de concertació i d'unitat. La ciència del Dret, més enllà de la història, agafa protagonisme entre nosaltres, especialment el Dret Polític i el Dret Internacional.

Per tant, aquest “nosaltres” és la generació que va pensar i va creure que el Principat d'Andorra podia ser confirmat, podia ser reconegut i podia ser validat després de dur a terme una reforma de totes les seves institucions segons les constants i els paràmetres de la moderna ciència política.

Ens hem de situar, per tant, com a data rodona, al 1975. De cop, mai res no ve d'important. Però l'any 1975:

-El Consell General va crear els Arxius Nacionals amb la finalitat de recercar i recuperar els documents sobre Andorra que es trobaven en mans particulars i en arxius estrangers;

-El “*Cercle de les Arts i de les Lletres de les Valls d'Andorra*”, constituït uns anys abans, impulsa l'estudi, el conreu i la defensa dels valors espirituals i culturals d'Andorra, de la seva llengua, de la seva història i del seu patrimoni. Sota la direcció del P. Cebrià Baraut surt el primer número de *Quaderns d'Estudis Andorrans*. Sota la mateixa direcció sortirà l'anuari *Urgellia*. Cito aquestes dues publicacions, amb la creació dels Arxius, perquè seran fonamentals per donar a conèixer la nostra història textual. No solament les pedres i les esglésies romàniques són el nostre patrimoni. Ho són també tots els nostres documents, que a partir d'aquest moment es podran consultar i publicar.

-Cal citar aquí també tot el programa de “*l'andorranització*” de l'ensenyament. I, per tant, la necessitat clara d'editar textos per ensenyar la història d'Andorra i de les seves institucions. Cal fer una menció especial a la creació de l'Institut d'Estudis Andorrans, l'any 1976, amb la finalitat de donar suport a aquest programa d'andorranització i com a centre de realització d'estudis de recerca. Hem de citar

també la creació de la Societat Andorrana de Ciències, l'any 1983, entitat de foment de la recerca i del coneixement i els seus posteriors *Papers de Recerca Històrica*.

-L'any 1975 es considera l'inici oficial de la Reforma de les Institucions. Aquell any tingué lloc el famós Decret dels Veguers, del 2 de gener, sobre autoritzacions de residència dels estrangers a Andorra. Una eterna qüestió, entre altres, de discussió de competències entre Coprínceps i Consell General. No vull ni puc fer aquí la història de la reforma de les institucions, però sí les grans línies de força que, al llarg de 18 anys, donaran lloc a la Constitució de 1993. Una d'aquestes línies de força explica que, avui, recordem Simeón de Guinda.

(B) Pinzellada ràpida de la Reforma institucional. Nemesi Marquès en *La Reforma de les Institucions d'Andorra (1975-1981). Aspectes interns i internacionals* (Lleida, 1989) explica molt bé aquest primer període amb tots els documents de totes les parts.

1) Inici

El creixement econòmic, demogràfic, la seva distribució territorial, la representació de la parròquia d'Andorra en el si del Consell General, així com el permanent litigi i debat sobre competències entre Coprínceps i Consell General, en nacionalitat, en el contracte de treball i en el permís de residència d'estrangers, donarà lloc a iniciar el procés de reforma, que s'iniciarà el dia 11 de febrer del 1975 quan el Consell General demana per carta als Coprínceps elaborar una memòria sobre la Reforma de les Institucions Públiques que els hi serà sotmesa ja que l'última fou la Nova Reforma de 1866. Els Coprínceps accepten i es crea ja una primera comissió al Consell amb aquesta finalitat...Es fan consultes populars...i s'arriba a un atzucac i el Consell General el 24 de gener de 1978 decideix redactar la “*Memòria sobre la Reforma Institucional*”.

2) *Memòria sobre la Reforma Institucional*

És un text de 75 pàgines mecanografiades i els seus 12 punts fonamentals són: Andorra és un Estat de Dret; Constitució d'un executiu; Federació de Parròquies; Càrrecs no obligatoris; Creació del Tribunal Contenciós-Administratiu; Nomenclatura (El President de l'Executiu és dirà Síndic i el del Consell, President); Establir una tècnica

per a resoldre els litigis entre l'Executiu i el Legislatiu; Participació en els Òrgans de Representació Internacional (concretada en persona andorrana); Separació de poders executiu, legislatiu i judicial; Delimitació de les competències de les Corporacions Locals i el Consell General (donant major àmbit de competències a les Corporacions Locals); Elecció del Síndic al sufragi universal o al sufragi restringit com ara; Possibilitat de modificar el nombre de parròquies, i Altres consideracions (creació del Tribunal de Garanties Constitucionals, Tribunal de Visura i sotmetre a referèndum del Poble Andorrà la Reforma).

Té lloc a Andorra la trobada dels Coprínceps Joan Martí i Giscard d'Estaing en ocasió del 7è centenari dels Pariatges i des de l'estiu del 1978 a l'estiu el 1980 s'elaboraren molts documents de treball entre Coprínceps i Consell General, es discutiren en múltiples reunions entre les parts, a dos i a tres. La gran dificultat serà l'aplicació plena i immediata del principi de "l'Estat de Dret", punt primer de la Memòria. Es focalitza el debat sobre l'àmbit d'aquesta reforma institucional: Estat de Dret o, solament, reforma interna. És Andorra un Estat? Pot el Copríncep Francès ser Cap de dos Estats, segons la Constitució Francesa? Karl Zemanek, director de l'Institut de Dret Internacional de la Universitat de Viena, entrega el seu decisiu informe a la tardor de 1980. Més reunions, més intercanvis de documents i el 14 i 15 de desembre de 1980, a Casa de la Vall, totes les parts acorden un text que els Coprínceps publicaran amb el títol "*Decret sobre el procés de reforma de les institucions*", del 15 de gener de 1981, la famosa "reformeta", en ser una reforma parcial i progressiva.

3) *Decret del 15 de gener de 1981*

És un pacte, un acord de mínims entre Coprínceps i Consell General, una pausa entre servidors en un debat de continguts, després d'uns anys de *buffering*, com diuen els experts d'internet. Com sabeu, aquest cercle, que dona voltes a la pantalla quan el contingut que vols veure no acaba de sortir, tornarà a girar, girar i girar després de la creació de l'Executiu i continuarà acumulant informació en totes les memòries fins a la Constitució de 1993. L'Òscar Ribas, en les seves *Memòries* escriu: "*La Memòria, lliurada als Coprínceps i de la qual es va distribuir un exemplar a tots els electors, constava de 96 planes, amb 12 punts*

ideològics i fonamentals que anys després s'assoliran amb la Constitució de 1993".

És significatiu i explícit el títol d'aquest text: *Decret sobre el procés de reforma de les institucions*. El mot clau és "*procés*", no es fa de cop ni és global la reforma de les institucions. Després de tres anys d'intercanvi de projectes, en marcs diferents, ja no era possible. S'optà per no moure's de la contínua i progressiva evolució institucional d'Andorra, una constant de la seva història. Era una primera etapa d'un procés més ampli on Andorra fos filla del seu temps i responsable del seu destí. El text del decret de 15 de gener de 1981 és curt: una exposició de motius i dos títols. El primer sobre "*la Institució del Consell Executiu*", en 9 articles, i un segon sobre el programa i calendari que formen les etapes ulteriors de la reforma. De la introducció en destacaria la declaració que "Andorra és i roman sota la sobirania personal, exclusiva, conjunta i indivisa d'ambdós Coprínceps, el Bisbe d'Urgell i el Cap de l'Estat Francès com a successor dels Comtes de Foix". Era la primera declaració, a la història d'Andorra, que feien conjuntament els Coprínceps i el Consell General sobre la sobirania. No era encara la meta final, però quedaven ja lluny les teories de Brutails, Bladé, Bellinguer, Rousseau, Duverger, De los Ríos, Miret i Sans, Font i Rius, Gubern, Vidal i Guitart... L'article primer diu: "*Es crea un Consell Executiu, responsable davant el Consell General de les Valls*". En els altres articles s'ordenen les relacions entre ambdós Consells. El programa i el calendari a fer durant l'any 1981 no es complí, amb dificultats d'execució, queixa per primera vegada, la totalitat dels membres el Consell General a final de 1981. Aquest nou Consell General elegí, el 8 de gener de 1982, Òscar Ribas cap de l'Executiu. L'Òscar, un actor de llums llargs en la dècada crítica que llavors començà. Amb la creació el Consell Executiu Montesquieu encara no havia arribat a Andorra. Coprínceps, Consell General i Comuns continuaven tenint, cadascun d'ells, poders legislatius, executius i judicials, d'acord amb les seves competències. Ara bé, la presència del nou Consell Executiu en el tauler andorrà, al costat dels actors històrics, donà un dinamisme nou que accelerà la reforma institucional. Aquesta es creuà amb:

-el greu conflicte de la radiodifusió, la caducitat de les concessions i l'adhesió impossible d'Andorra a la UIT;

-la sol·licitud, també impossible, d'Andorra a l'Organització Mundial del Turisme, i

-les relacions d'Andorra amb l'Europa comunitària, superant el marc de l'adhesió d'Espanya a la CEE i superant, també, una possible decisió unilateral.

-totes les iniciatives i intrigues, de l'interior i de l'exterior d'Andorra, de sectors polítics diversos, amb la finalitat d'influir en el desenvolupament polític i institucional del país. Tot i així es van poder rectificar a temps les resolucions de l'Assemblea Parlamentària del Consell d'Europa i l'11 de maig de 1990 s'adoptà la famosa resolució 946 (1990) relativa a la situació d'Andorra.

Ja es veia clar que la defensa dels interessos d'Andorra exigia la seva directa presència en els fòrums internacionals i el reconeixement explícit de la seva sobirania. Es veié clar també que calia superar la necessitat de continuar elegint entre allò que és urgent, allò que és necessari i allò que és possible i s'inicià una transició cap a un nou horitzó de reforma institucional: un procés constituent. Una nova majoria al Consell General, a finals de 1989 i nous consensos polítics, donaren pas a un nou espai de concertació i s'arribà a fer possible allò que era necessari: una Constitució, que a la vegada era urgent i convenient.

4) La Constitució de 1993

Ja és coneguda. No diré res. Em remeto als dos volums que el Consell General va editar l'any 2006: *El Procés Constituent de la Constitució del Principat d'Andorra* i a la tesi doctoral del notari i bon amic Isidre Bartumeu, defensada a la Universitat de Barcelona el mes de juny.

En tinc prou, ja que ho diu molt clar, el primer paràgraf del seu preàmbul: *"El Poble Andorrà, amb plena llibertat i independència, i en exercici de la seva pròpia sobirania,..."*

Jurídicament s'estableix en el seu article 1,3: *"La sobirania resideix en el Poble Andorrà, que l'exerceix per mitjà..."* Es tancaren finalment totes les discussions, conflictes, informes i contra informes. Es tancaren finalment 18 anys de reforma institucional.

Un molt bon estudi, que recomano, de la Constitució, com a punt d'arribada, és el llibre de Nemesi Marqués *La*

Constitució del Principat d'Andorra: la resposta als reptes de les institucions preconstitucionals en el segle XX (1930-1993), publicat al maig del 2021. Podríem ara, amb la imaginació i la memòria, retrocedir més i endinsar-nos en el segle XIX, en la cèlebre *"qüestió d'Andorra"*, per exemple. I saltar també al segle XVIII, inici i final, tan apassionants per Andorra. I, potser, anar reculant fins abans dels Pariatges... Avui som a l'inici del XVIII. Simeón de Guinda i aquell *"...os mandamos en nombre de su Magestad Christianísima y nuestro no obedescáis orden alguna que no sea expedida por el rey Christianísimo y por nos o por los ministros nombrados de ambos soberanos..."*, de l'ordre del 3 de febrer de 1715, donada a Balaguer i dirigida als *"Nobles Cónsules de los Valles de Andorra"*, tenia ja un nou significat en llegir nosaltres, avui, el Títol I de la Constitució. Un article de Cebrià Baraut al número 3 del *Quadern d'Estudis Andorrans* de 1978 publicà per primera vegada aquesta ordre de Simeón de Guinda. D'aquí el nostre homenatge d'avui.

II.-Passant per Fiter i Rossell

(A) La vida d'Anton Fiter i Rossell (1706-1748) coincideix uns anys amb el temps del pontificat del seu Bisbe i Copríncep, Simeón de Guinda (1714-1737). Políticament, mestre i deixeble. Crec que ho podem dir. El *Manual Digest*, la seva única obra manuscrita, s'ha fos amb la història d'Andorra. En tenim ja diverses edicions publicades i la seva *Advertència preludial*, a l'inici del text, ens dona les claus de la raó de la seva escriptura:

"Oh, cosa digna de llàstima". Es la seva gran queixa. Ningú, abans d'ell, ni nacional ni estranger, no s'ha aplicat "en buscar i posar en límpio lo antic estat, govern i origen de ses preeminències, exempcions i prerrogatives, per millor entendre la compaginació política i civil d'aquesta república".

-No ha trobat ni memòries ni notes escrites a mà, cosa comuna en tots els altres pobles d'Europa. Per a ell escriure és una empresa *"àrdua, penible, treballosa i la més difícil, capaç de donar per terra ab les forces més robustes i alentades"*

-Vol posar per escrit *"quant no fos més que una sèrie de sos privilegis"*.

-Vol fer un obsequi i un acte de caritat a la seva estimada pàtria i patricis presents i futurs.

-Vol ordenar els arxius i l'escrivania pública, que troba "sens ningun ordre ni concert".

-*"Lo fi i designe particular que he tingut en la formació d'esta obra ha estat donar alguna notícia per formar la més clara idea de nostres Valls i amb ella dissipar i destruir les errònies, confuses i pertorbades que d'elles tenien formades molts de mos patricios"*.

En el títol complet *Manual Digest de les Valls neutres d'Andorra* ja ens diu Fiter i Rossell quin és el seu missatge: Valls neutres. Neutres del llatí *neuter -tra -trum*, "ni l'un ni l'altre, cap dels dos". Es diàfan, les Valls no depenen de cap de les dues corones veïnes d'Andorra, sinó del Bisbe d'Urgell i del Rei de França com a successor del Comte de Foix. Avui dia, diríem, que tenen sobirania pròpia. A aquest fi, l'objectiu del *Manual Digest* és donar-nos aquesta "massissa veritat" i pretén aclarir, com ell mateix ens diu: -*"...lo modo, com i quan vingueren les nostres Valls al domini i senyorio dels Il·lustríssims senyors bisbes d'Urgell i dels sereníssims comtes de Foix, sos senyors naturals i prínceps per indivís..."*

-*"...a quals dels prínceps d'una i altra qualitat eclesiàstica i secular estan més obligades per los privilegis, exempcions i prerrogatives, se dignaren conedir-los, a on foren concedits i en quin any..."*

-*"...fent de tots los privilegis, franqueses, exempcions i prerrogatives que gosen los moradors de les Valls, tant dins d'elles com fora, en les terres d'una i altra corona de França i d'Espanya, una recopilació o índice"*

-*"perquè puguen mos paisans, presents i esdevenidors, en qualsevol urgència, necessitat i causa, ja sia dins de les Valls ja fora d'elles, trobar aquells i servir-se'n ab facilitat..."*

-*"Així mateix perquè los moradors de les Valls sàpian lo principi i progrés de son peculiar govern i facultats, lo cerimonial i ritual de ses funcions..."*

-*"Finalment...deixar a mos patricios una sèrie de breus màximes i regles, per nostres antecessors ideades i observades segons les ocurrencies, les més cristianes i de la més verdadera política i sòlida prudència, per la millor conservació de dites Valls i nostra comú pàtria."*

-*"Jo escric tan solament per los naturals de les Valls, mos*

patricios i per son profit, cuio geni és, per lo general, enemic de menudències semblants"

-*"Esta obra deu quedar manuscrita, en una, dos o tres còpies en sos arxius...sens donar-la a la impremta...ab tot, no és bo que la ciència del govern, política, economia i regiment de les Valls se fasia comuna i vulgar als forasters."*

El *Manual Digest* cau de ple en la copiosa literatura política barroca, editada pels jesuïtes, amb el format de manual, un recull de geografia, història, dret, institucions, usos, costums i un ventall de consells fàcils de trobar i aplicar en un moment concret. Era la tradició literària dels "*Speculum principum*", "*els miralls de prínceps*", que des de Maquiavel, Budé i Erasme s'escriuen a tot Europa. Són llibres sobre la formació del cridat a governar, que s'editaren en gran nombre durant la Contrareforma fins al final del segle XVII, en la immensa literatura "*antimaquiavel·lica*" de la Companyia de Jesús.

(B) Vull aportar ara una altra consideració. El Consell General decidí editar i publicar el *Manual Digest*, contra la seva advertència, justament en els anys 80, en el procés d'andorranització i en plena reforma de les institucions. En soc testimoni i actor directe. L'any 1978, Lídia Armengol, Manuel Mas i Antoni Morell guanyaren el premi "Andorra 700 anys" de la Nit Literària Andorrana amb la transcripció, introduccions i notes del *Polítar Andorrà* d'Antoni Puig, manuscrit del 1763, que la Conselleria d'Educació i Cultura edità el 1983. Quatre anys més tard el Consell General edità, per primera vegada, el *Manual Digest* i en feu arribar un exemplar a cada família andorrana. Fou un input més en l'opinió pública.

Ja anteriorment, amb ocasió de la visita dels Coprínceps a Andorra, l'any 1978, el llibre IV del *Manual Digest*, "Ceremonial de les funcions regulars en que intervé lo Comú de les Valls", fou d'una gran vàlua per trobar solució als problemes de protocol.

La seva gran transcendència, però, del *Manual Digest* es veié en les reunions de la Comissió tripartida del procés constitucional dels anys 1990-1993. El seu concepte de "*neutralitat*" referit a les Valls d'Andorra, en parlar de "*Valls neutres*", fou sempre la referència més clara per atribuir la

sobirania al poble andorrà. La discussió es centrava sobre la sobirania d'Andorra.

Ja es conegut de tothom que Andorra va veure i viure la Guerra de Successió d'Espanya (1702-1715) i en va patir les conseqüències. La monarquia borbònica, present i assentada a França i Espanya, encerclant el país, havia provocat confusió i ambigüitat en els ciutadans andorrans a l'hora de defensar les seves institucions, les seves llibertats i els seus drets, a l'interior i a l'exterior de les Valls. És en aquest marc històric quan el Consell General -potser en el moment que Ferran VI accedeix al tron d'Espanya en 1746- encarrega a Anton Fiter i Rossell, ja Veguer Episcopal en aquell moment, de posar per escrit per primera vegada la història i les institucions andorranes.

Aquest impacte que la Guerra de Successió d'Espanya tingué sobre Andorra és el marc on hem de situar Simeón de Guinda y Apeztegui.

III. Simeón de Guinda y Apeztegui

Com a marc, per tant, ens hem de situar en la Guerra de Successió espanyola (1701-1715) i les seves conseqüències. Felip V, net de Lluís XIV, fou finalment reconegut com a rei d'Espanya. La Corona de Castella donà suport a Felip de Borbó i, després del 1705, la Corona d'Aragó s'alineà amb el pretendent Carles d'Àustria. Andorra viu entre Felip V i Carles III. La victòria de Felip V significà la fi dels drets i privilegis dels regnes de la Corona d'Aragó. La promulgació, l'any 1716, del Decret de Nova Planta definí ja les noves institucions de Catalunya.

En aquest moment arriba al Bisbat d'Urgell, des de León, el nou Bisbe Simeón de Guinda (1714-1737). Com us podeu imaginar arriba en uns anys singulars i de gran confusió també per Andorra.

Avui, en aquesta Jornada, n'han parlat o en parlaran bons i grans coneixedors del set-cents andorrà. Es obligat citar aquí, per ser-ne estudis fonamentals:

-Jordi Buyreu, *Aspectes polítics i socials a l'Andorra de l'època moderna*, dins d'Ernest Belenguier, *Història d'Andorra*. Barcelona, 2005, pàgs. 217-238.

-Jordi Buyreu, *Diplomatari de la Vall d'Andorra. Segle XVIII*. Andorra, 2012.

-Jordi Buyreu, *La guerra de Successió i les seves*

conseqüències com a eixos vertebradors del segle XVIII andorrà, dins del *Polítar Andorrà*, edició d'Ignasi Baiges, Andorra: 2015.

Aquestes publicacions, i altres estudis posteriors a la Constitució de 1993, han posat el focus sobre Simeón de Guinda i ens l'han fet conèixer. I, com Fiter i Rossell va llegir l'anterior història d'Andorra des d'aquells boirosos anys, nosaltres llegim ara aquells primers anys del XVIII, fent parlar Simeón de Guinda després de la Constitució. Fa uns anys vam redescobrir Fiter i Rossell. Ara, amb la Constitució del 1993, hem redescobert Simeón de Guinda.

No puc -ni vull- afegir res als estudis de Jordi Buyreu que ha aprofundit en el coneixement històric de l'Andorra de l'època moderna, donant-nos informació d'uns anys decisius que feren possible aconseguir, a finals del segle xx, que Andorra fos reconeguda com a Estat sobirà dins de la comunitat internacional.

Cito ara com a grans línies del pensament de Simeón de Guinda en defensa de la neutralitat d'Andorra -avui en diríem sobirania- els següents:

- Per ser el model de la seva actuació: el ja citat manament enviat al Consell, des de Balaguer, als pocs mesos de ser bisbe d'Urgell, el 3 de febrer de 1715: "*...No obedescáis orden alguna que no sea expedida por el rey christianísimo y por nos...*"

- L'impacte, en les relacions d'Andorra amb Espanya i França, de la pesta de Marsella del 1720 amb les línies de vigilància sanitària que afectaven el comerç i la independència. (Al dia d'avui sabem, per experiència pròpia, l'impacte semblant de la Covid 19). La definitiva i concloent resolució judicial del plet del Consell de la Terra amb la Intendència General de Catalunya, els anys 1729-1731, sobre exempció de tributs. És la coneguda sentència de Manutenció, que Andorra guanyà. Ens n'ha parlat avui David Mas.

- I, com a conseqüència, el pacte polític i d'equilibri de Simeón de Guinda amb l'Administració espanyola en qüestions de servei militar, contra els desertors i, especialment, contra les plantacions de tabac. Així es pretenia defensar el dret de trànsit dels andorrans i la seva llibertat de comerç.

Acabo amb un petit fragment de l'inici de la llarga *Declaración funebre en las exequias del ilustrisimo señor D. Simeón de Guinda y Apeztegui, Obispo de Urgel, del Consejo de su Majestad, Príncipe Soberano de las Valles de Andorra, difunto en el Acto de Visita de la Villa de S. Julian, Valles de Andorra, dia 27 de Agosto de 1737*. El predicador fou el Dr. Joseph Villarejo, rector del Col·legi dels jesuïtes d'Urgell, al convent de les Mares de la Companyia de Maria: "*Sede Urgelitana, que se hizo de tu Ilustrisimo Pontifice, que ocupava el honor autorizado de su sitio. Me respondes*

lo que las Divinas escrituras de Abrahan: Mortuus est. Murió... Vasallos de estas Valles de Andorra donde teneis a vuestro Principe Soberano? Aquel tan amante vuestro, que para vosotros solo tenia de Soberano el nombre, los hechos de humano? Mortuus est. Murió..."

Ara, 285 anys després, a Sant Julià de Lòria, en aquest 21 de maig del 2022, el tenim viu entre nosaltres i l'homenatge.

Per molts anys!